

אמנות ההיבט על הכוח הנשי

תערוכה קבוצתית ליום האישה בהיכל התרבות נתניה

בעבר הסתכלו הגברים על גוף האישה מנקודת מבט של שליטה מלאה, הנשים מצדן היו פסיביות – זו הדעה הרווחת וזו גם ההנחה שמזכירה דר' ורדה מאיר, במאמרה בנושא זה. היא מוסיפה כי השיח המערבי אודות הגוף התקני התייחס, דווקא, לגוף הגברי. לנשים הועבר מסר כפול. מחד, הן היו נערצות על ידי הגברים בגלל יופי גופן והן מצידן התאימו עצמן לנורמה זו, מצד שני, הן נחשבו לכאלה המתעסקות בעיקר בגופן ומבטלות זמןן, שטחיות וקלות דעת. מאז המהפכה הפמיניסטית שחלה במאה העשרים גוף האישה וחוויותיה הגופניות הפכו לנושאים מרכזיים באמנות הנוצרת על ידי נשים. במקום ציורי הדמות והעירום הנשי האידיאלי, שצויר בדרך כלל על ידי גברים, מאז תחילת המאה העשרים, התחילו הנשים להתעסק ולהגדיר את עצמן באמצעות האמנות. הצופה במסורות האמנות היה, כאמור, תמיד הגבר.

דבר זה חל גם על שדה האמנות הישראלית בשנות העשרים-שלושים-ארבעים בארץ ישראל. מהלכה של אמנות הנשים הוכתב אז על ידי אמנים גברים. השינוי חל רק בשנות הארבעים חמישים. דווקא בשלהי המאה העשרים הופקו בארץ שורה של תערוכות שעסקו בדמותה החדשה של האישה, בסטאטוס שלה, במקומה החברתי ובכוחה. האוצרת אלן גינתון כתבה על מעמד אמנות הנשים - "עד שנת ה-80 הייתה במצב של התכחשות וחוסר מודעות בשני מישורים ביחס לכוחה של המדיה ובשימוש בה באמנות וביחס לשאלה של הנוכחות הנשית ובאופייה הפמיניסטי במאה העשרים". תערוכות "מטא סקס" במשך לאמנות בעין חרוז, "הו מאמא" במוזיאון רמת גן, "נשים בעולם המציאות" בגלריה לימבוס ואמניות באמנות הישראלית במוזיאון חיפה" – אלה הן חלק מהתערוכות שעסקו בדמות הנשית לדורותיה בישראל.

במהלך 40 השנה האחרונות חלה התקדמות רבה בנושא תערוכות הנשים ומעורבותן באוספי אמנות של מוזיאונים חדשים. שאלת הנוכחות הנשית בחברה, במקום ובאמנות הישראלית הועלתה כדיון קונספטואלי אמנותי וכחלק מנושא העלאת מודעות הנשים לגבי מעמדן החברתי המשתנה. דיון זה כוון ליצור מעמד וסטאטוס מתחדש לשפת האמנות הנשית בעלת הסמלים הייחודיים והספציפיים משלה, משוחררת מתלותה בגבר והיותה שוות זכויות מלאה. התקופה החדשה מביאה אמניות צעירות ודינמיות הבוחנות בדרך של יצירה אקטיבית הקשורה למעורבותן החברתית וקשורה, בנוסף, בשיח הנשי המייצג את דמותן. יצירה זו סותרת גם את מיצובן של הנשים באמצעות הסטריאוטיפים שהגדירו אותן בעבר כנשות בית, אמהות לילדים, עובדות בית ומשק. לא עוד ייצוג מסורתי, אלא הגדרת הזהות מחדש ושאלת עצם מהות הנשיות מהאספקט החברתי, התרבותי והמיני. בחינה זו תחדד את מהות ניתוח אופני הייצוג של הנשים על פי עברן ומקצועיותן. התערוכה מאמתת ציורים של שתי קבוצות העוסקות בהיבט על כוחה של הדמות הנשית. קבוצה את הינה של ציורים מוקדמים של הבולטים באמנים הישראלים משנות השלושים ועד השישים לערך. ציור זה הנו קלאסי בעיקרו, יפה, נאיבי, בעיקר פיגורטיבי, מאפשר הצצה לעשייה בתחום ציור המודל בארץ ישראל. הקבוצה השנייה הנה של אמניות צעירות ומהדור הנוכחי, אשר עבודתן פתוחה יותר ועוסקת בנושאים של התמודדות עם מטעני זיכרון ותפקיד שהוגדר מחדש בעת הנוכחית. הצופים מוזמנים להתרשם ולהשוות את אופי סגנונות היצירה ואת המשותף והשונה במסר המצורף המופיע ומצויר בהם.

דורון פולק / אוצר התערוכה

